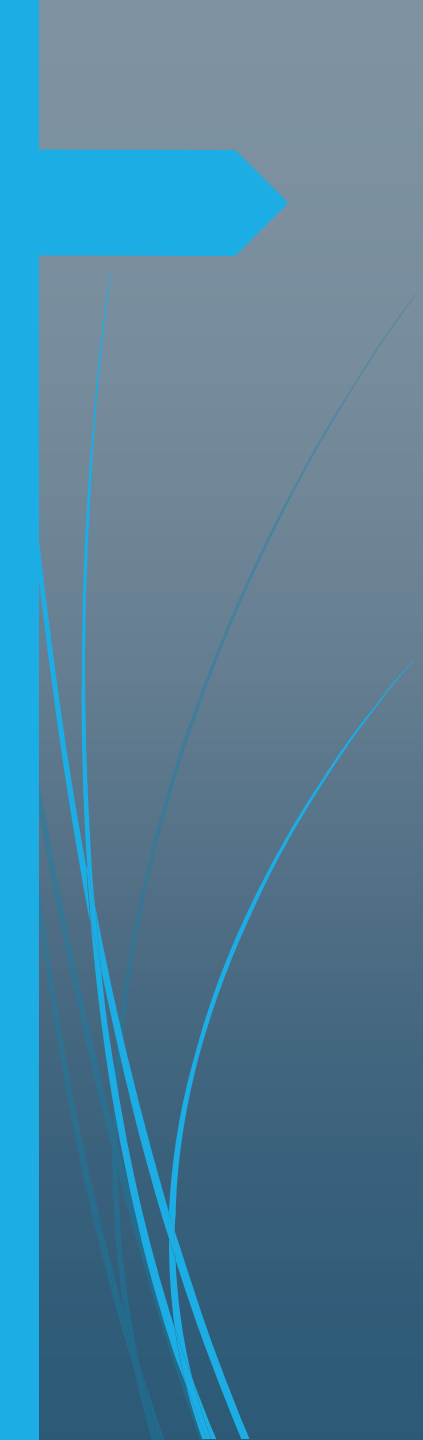

Медицина Пізнього Нового часу

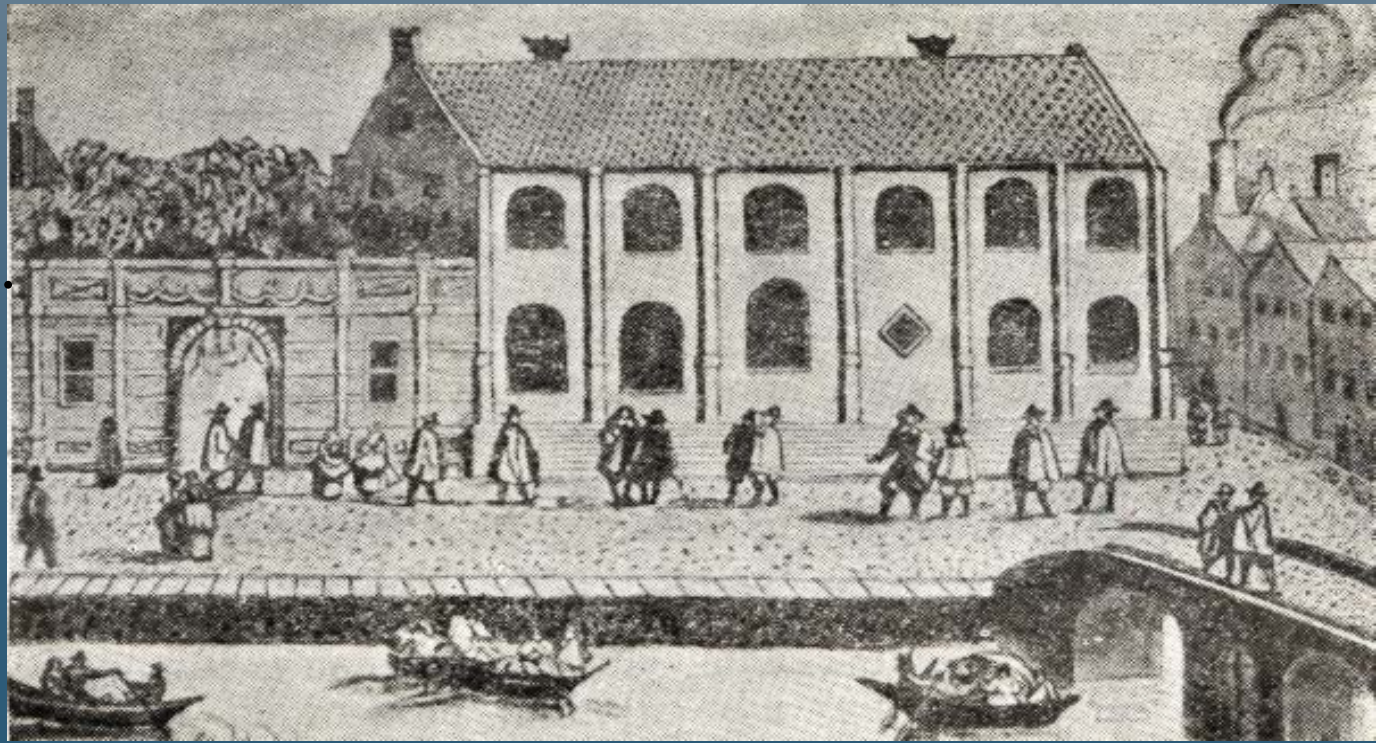
Загальна характеристика епохи:

- ✓ В XV столітті у Європі налічується близько 40 університетів з медичними факультетами (найбільші Паризький, Болонський, Оксфордський);
- ✓ Виключним центром навчання практичної медицини без впливу схоластики була Салернська медична школа (Італія, IX століття)
- ✓ Найбільш прогресивними у науковій діяльності виявилися університети, пов'язані із передовим центром громадського життя того часу: спочатку Падуя у Північній Італії, пізніше Лейден у Голандії (Нідерланди).
- ✓ На зміну зубрінню на пам'ять медичних текстів і словесних диспутів прийшло ретельне спостереження за хворими, збір та систематизація проявів хвороби, встановлення послідовності їх розвитку.

Медицина XVIII століття як наука зміцнила свої позиції. Експериментальний характер її розвитку стає переважаючим. Особлива увага приділяється дослідженням в галузі анатомії людини.

У Лейденському університеті (Нідерланди) проф. **Альбінус (1697-1770)** збагатив анатомію людини рисунками, які були виконані з художньою досконалістю, створив перший анатомічний атлас. Професор Амстердамського університету **Фредерик Рюйш (1638-1731)** особисто підготував унікальну колекцію музейних експонатів і започаткував перший анатомічний музей.

Лейденський
університет.
(С гравюри 1625 р.).

Джованні Морганьї (1682—1771)

Джованні Морганьї протягом 60 років вів записи усіх відхилень, які він спостерігав в організмі померлих хворих.

Узагальнивши матеріали 700 ростинів, Дж. Морганьї у 1761 р. видає 12-томну працю “Про місце знаходження і причини хвороб”.

Своїми дослідженнями Дж. Морганьї поклав початок патологічній анатомії, яка стала невід'ємною частиною клінічної медицини. До того ж, це була перша наукова класифікація хвороб.

Марі Франсуа Ксав'є Біша (1771-1802)

дослідив прояви хвороб не в окремих органах, а в тканинах.

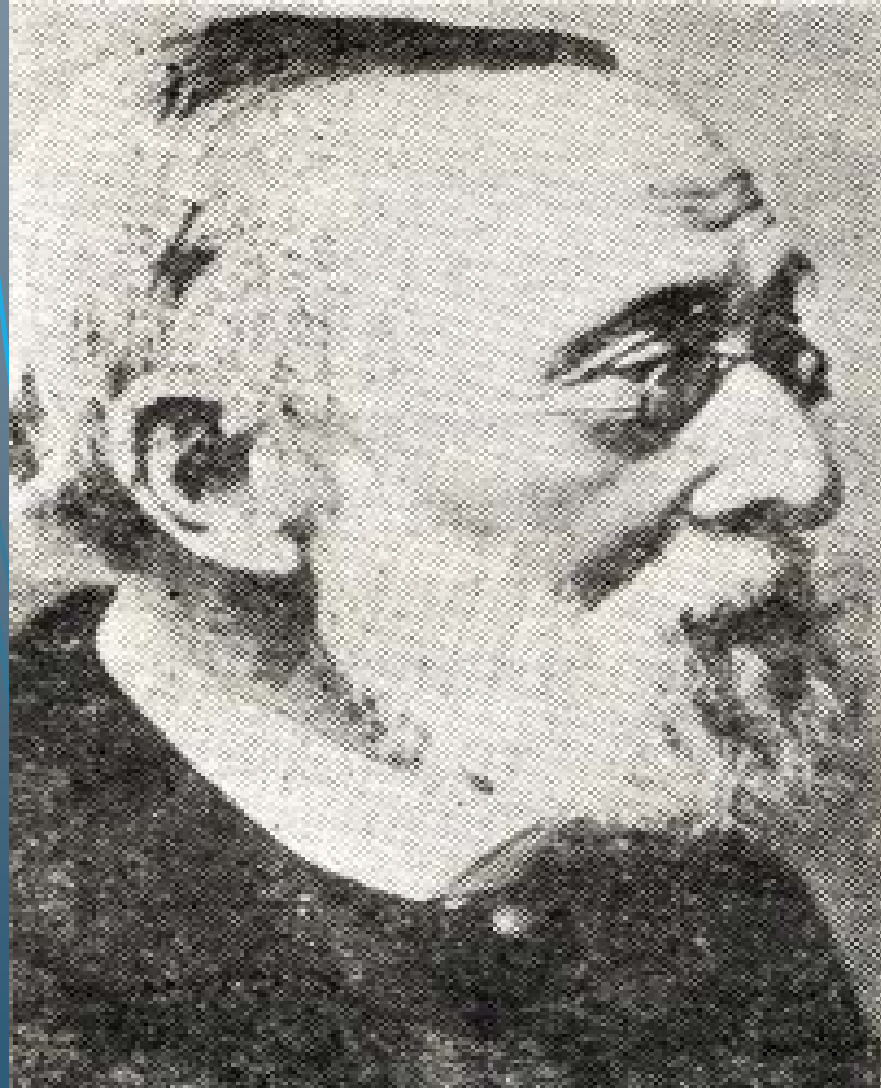
Він описав 21 тканину і в 1800 р. видав працю під назвою “Трактат про мембрану”.

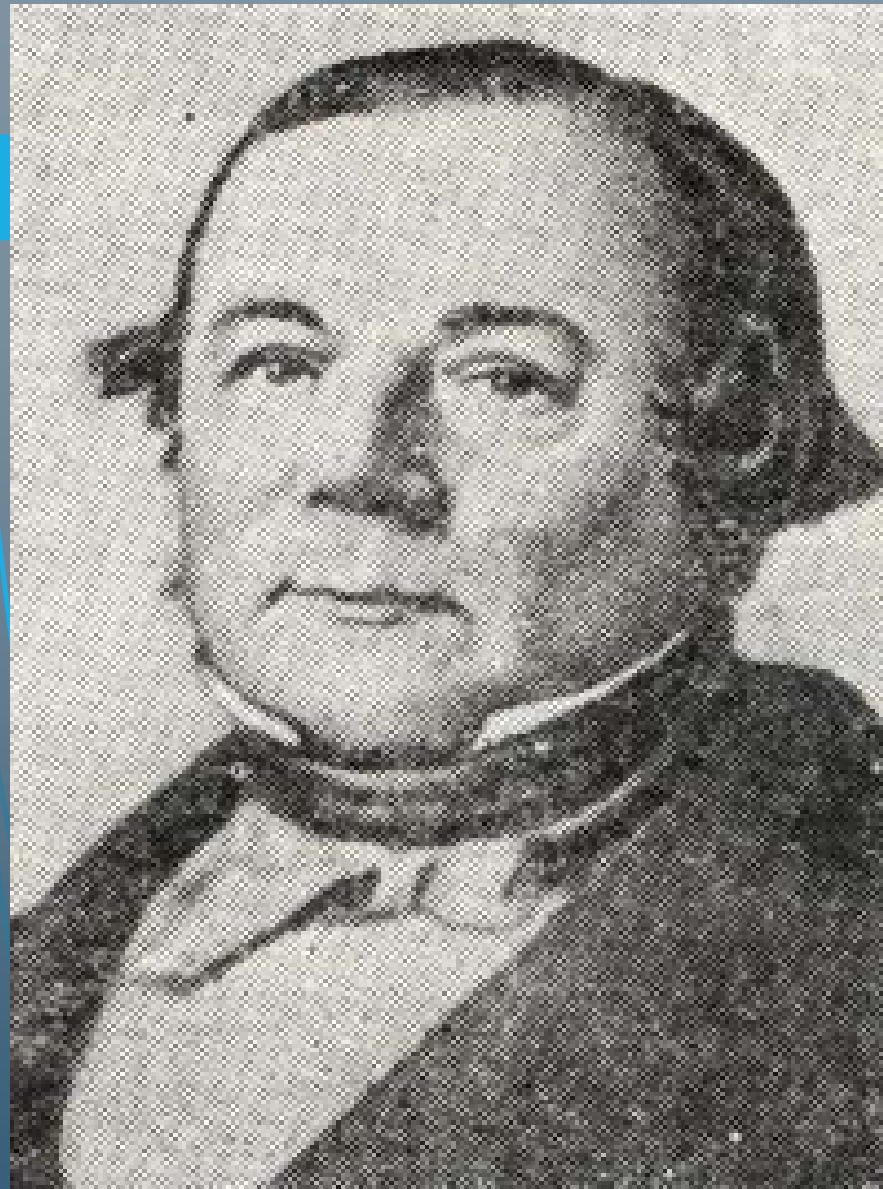
Він вважав, що тканини є носіями усіх життєвих процесів, а патологічні зміни відбуваються не в органах, а в тканинах.

Рудольф Вірхов (1821-1902) -

німецький
патологоанатом, вивчав
морфологічні зміни в
клітинах при різних
хворобах. Він вважав,
що “ненормальна
діяльність” клітин є
джерелом
захворювань, і на цій
основі обґрунтував
теорію целюлярної
патології.

Розвитку фізіологічних дослідів сприяв видатний французький вчений Франсуа Мажанді (1783-1855). Він розробив і вдосконалив техніку вівісекції (на тваринах). Найбільше відомі його праці з вивчення нервової системи. До історії медицини він увійшов як засновник витонченої хірургічної методики і гострого фізіологічного досліджу.

Початок експериментального періоду у розвитку мікробіології пов'язано з відкриттями видатного французького вченого-хіміка і мікробіолога *Луї Пастера* (1822-1895). Він є засновником наукової мікробіології та імунології.

Головними відкриттями Пастера є:

1. Обґрунтування ферментаційної природи молочнокислого та винно-спиртового бродіння.
2. Відкриття мікробів (сам термін запропонував французький хірург Седіло) і обґрунтування ідеї асептики (1878-1879).
3. Створення вакцини проти сибірської виразки (1881).
4. Створення антирабічної вакцини (проти сказу).

Велике значення для розвитку медичної мікробіології мали відкриття німецького бактеріолога *Роберта Коха* (1843-1910).

Головні його заслуги:

1. Першим запропонував метод вирощування чистих бактеріологічних культур на твердих живильних середовищах.
2. Відкрив збудників туберкульозу (1882) і холери (1883).
3. Встановив загальні принципи епідеміології інфекційних хвороб (тріада Коха):
 - а) знаходження мікробів в усіх випадках захворювання;
 - б) можливість отримання чистої культури мікробу;
 - в) можливість відтворення хвороби у тварин через зараження культурою мікроба.

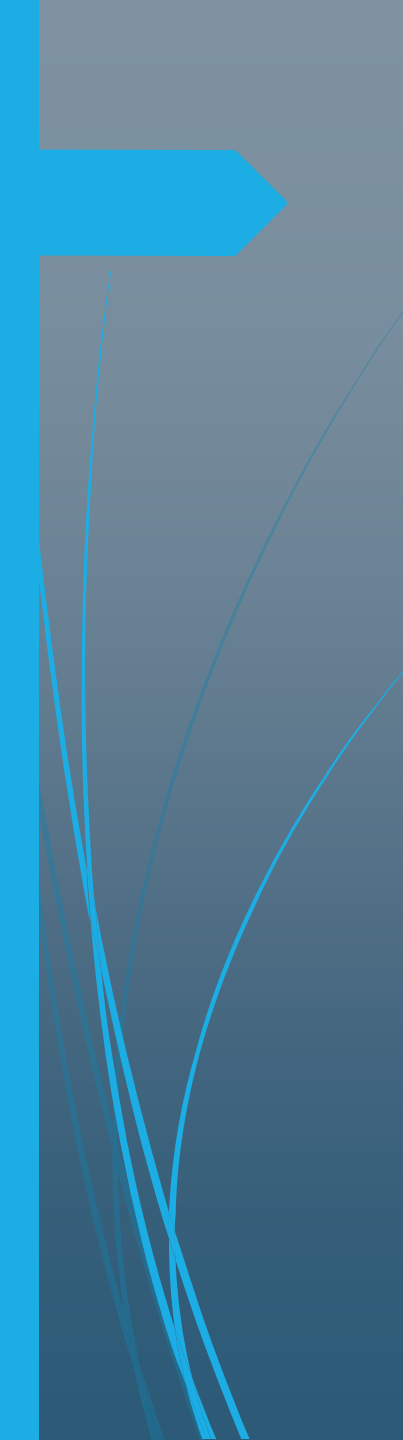
У Лейденському університеті працював лікар і хімік Герман Бургаве (1668-1738), доктор медицини і філософії. Найбільшу славу він завоював як викладач внутрішніх хвороб. У 1698 р. він організував першу терапевтичну клініку. В праці “Вступ до клінічної медицини” Бургаве писав, що клінічною називається медицина, яка спостерігає хворих, вивчає засоби, які є необхідними для їх лікування, і застосовує ці засоби. Бургаве був схильним до ятрофізичного напрямку в медицині і вважав, що основою життєдіяльності людини є рух.

В кінці XVIII ст. здійснені видатні відкриття діагностичних методик.

Віденський лікар Леопольд Ауенбругґер (1722-1809) відкрив і розробив метод простукування (перкусії) для визначення присутності рідини у грудній клітці.

Аускультацию описав французький лікар Рене Лаеннек (1781-1826), клініцист, патологоанатом, викладач медичної школи в Парижі. Він сконструював із дерева інструмент, який назвали стетоскопом (від грецької - груди, дослідження). Лаеннек описав звукові компоненти різних типів дихання, голосу, кашлю, хрипів.

МЕДИЦИНА
НАШИХ ЗЕМЕЛЬ.
ВИДАТНІ
ПРЕДСТАВНИКИ
УКРАЇНСЬКОЇ
МЕДИЦИНИ

ПОЯВА МОНАСТИРІВ У СТАРОДАВНІЙ РУСІ

- Монастирі були центрами культури і розповсюджувачами медичних знань.
- У монастирях лікували хворих та інвалідів.
- Міжгірський монастир заснований в 988 році, проіснував до 1786 року.
- Києво-Печерський монастир заснований ще в XI столітті преподобними Антонієм і Феодосієм.
- Лікар Агапіт уродженець Києва, працював при Києво-Печерському монастирі безкоштовно надавав допомогу населенню.
- З'являється Свято-Троїцького монастиря.

СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО БРАТСТВА XV-XVIII ст.

- ▶ Львівське братство - влаштовувало шпиталі при монастирях, забезпечувало їх коштами ті лікарськими засобами
- ▶ Київське братство - мало свою власну школу і шпиталь для бідних людей.

СТВОРЕННЯ АПТЕРКАРСЬКОГО ПРИКАЗУ «АПТЕКАРСЬКА ХАТА»

Орган для керівництва та спостереження за всією медичною справою у Московській Русі.

ПЕРША АПТЕКА НА РУСІ 1581 р. за царювання Іоана Грозного.

Медична освіта

Західний напрямок:

1. 1578 - 1624 роки Острозька школа (Греко - слов'янський колегіум), (академія) на Волині. Заснував князь Костянтин Острозький. Перший ректор Смотрицький Герасим;

2. Замойська академія - навчальний заклад в Замості, засноване Яном Замойским в 1594 році.

У 1669 році академія отримала статус університету.

Викладав медицину Ян Урсин Недзвецький;

3. У 1773 р у Львові за указом австрійської імператриці Марії-Терези було засновано медичний навчальний заклад Collegium Medicum (проіснував 11 років)

Викладав медицину Андрій (Анджей) Крупинський;

Східний напрямок:

1. Перша державна лікарська школа в Росії була відкрита 1654 р при Аптекарському наказі (з 1632 г.) на кошти державної скарбниці (Іван Грозний);
2. Госпітальні школи (Петро І) перша 25 травня 1706 рік в Санкт-Петербурзі; далі в Кранштате; Московську школу очолив Костянтин Іванович Щепін.
3. На Україні в 1787 -1797 роки - Елесаветоградская медична школа (нині м Кіровоград);
4. У 1755 році засновано Київський госпіталь і при ньому відкрилася госпітальна школа.
5. У 1663 році засновано Києво-Могилянський колегіум, з 1701 року - академія.

Києво-Могилянська академія

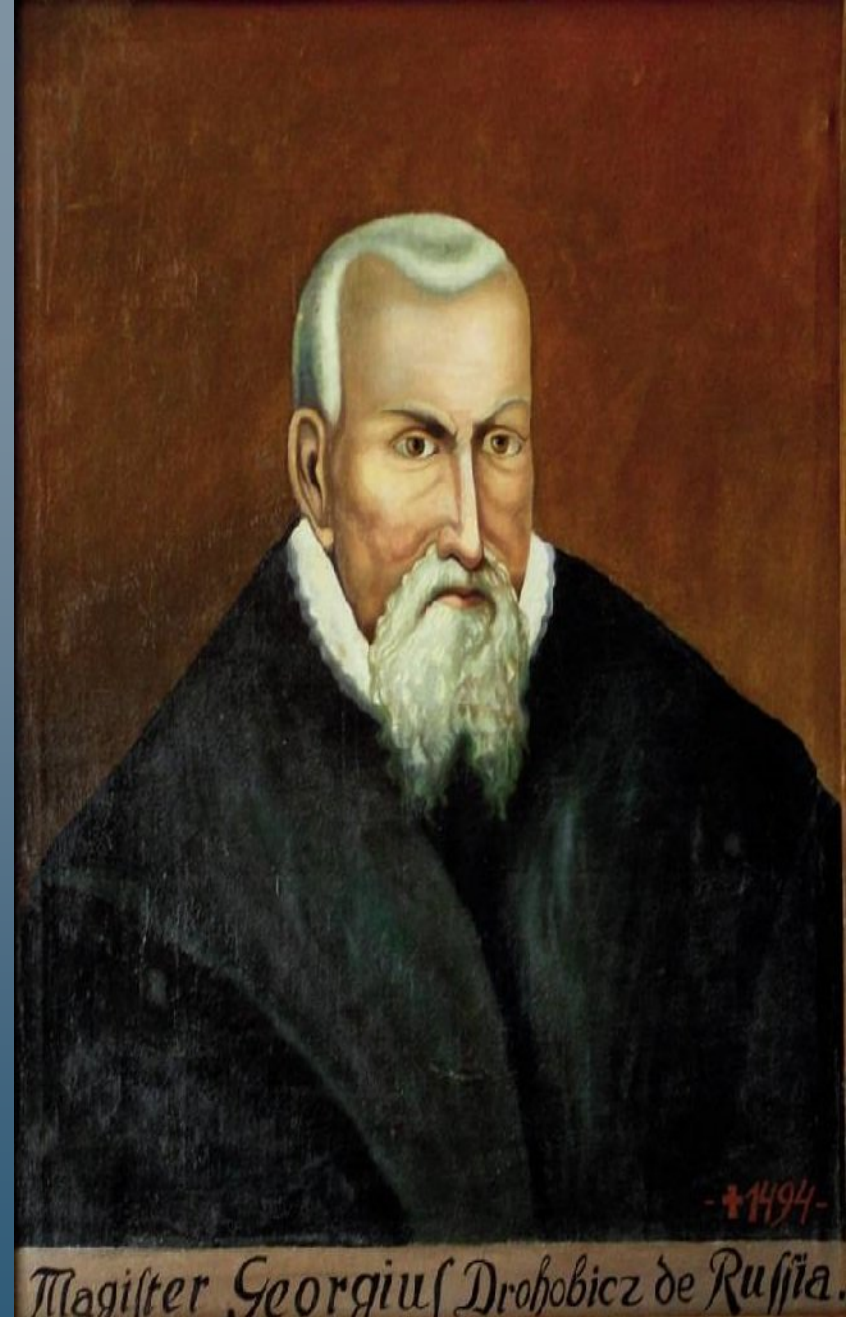
ЯН ЗАМОЙСЬКИЙ

- ▶ Здобув освіту в Падуанському університеті.
- ▶ Відкрив Замойську академію (м. Замост біля Львову)

▶ ЮРІЙ (ГЕОРГІЙ) ДРОГОБИЧ-КОТЕРМАК

- ▶ Вивчав медицину в *Краківському і Болонському університетах*
- ▶ Вірив у могутність людського розуму, усіма силами намагався розвивати його у кожній людині.

ЄПІФАНІЙ СЛАВЕНЕЦЬКИЙ

- ▶ Викладав медицину в *Києво-Могилянській академії*.
- ▶ Переклав *слов'янською мовою* підручник анатомії Андреаса Везалія.
- ▶ Написав *слов'яно-грецький словник*.

ВІТЧИЗНЯНА МЕДИЦИНА У XVIII ст.

- ▶ Вивчають медицину у Падуанському університеті наші земляки – П.В. Посников, Г. Волков.
- ▶ Для освіти лікарів приїжджає із за кордону видатний голландський лікар М. Бідлоо.
- ▶ Вдосконалює підготовку вітчизняних лікарів доктор медицини Павло Кондоїді (його прізвище грецького походження).

ПРОФЕСОРИ І ДІЯЧИ МЕДИЦИНИ ТОГО ЧАСУ

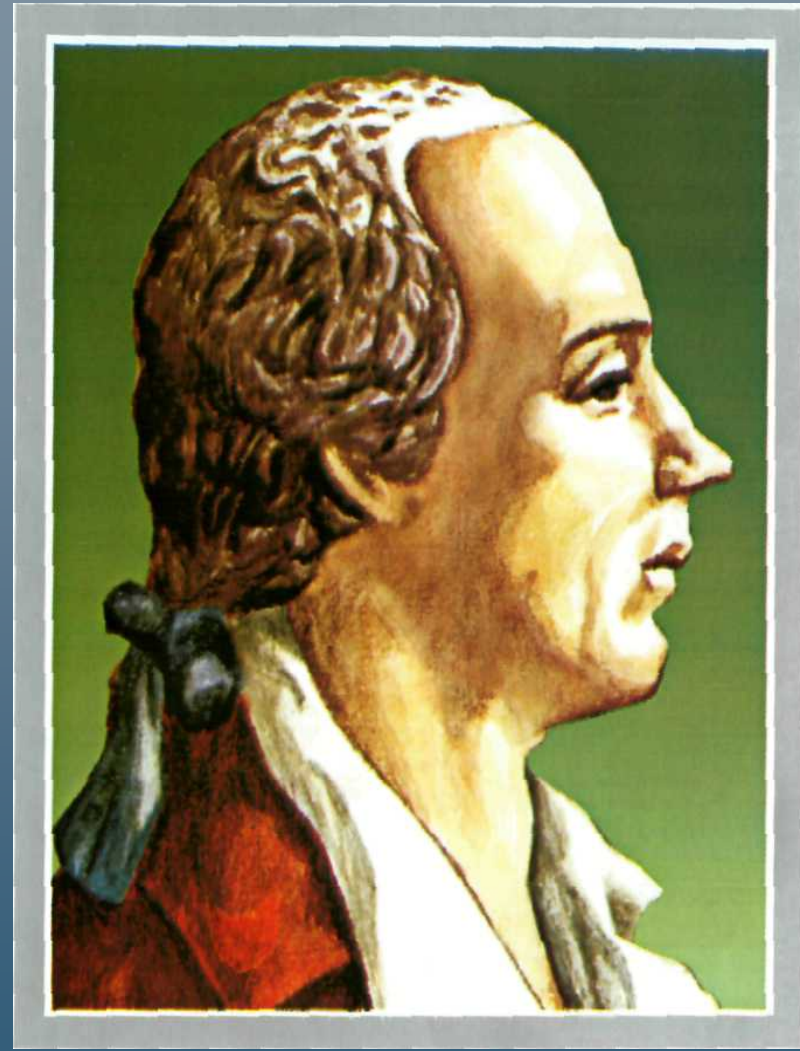
- ▶ О.Шумлянський - вивчає будову нирок.
- ▶ М.Тереховський - вивчає мікроорганізми людини.
- ▶ Н.М. Максимович-Амбодик - засновник науки акушерство в медичних школах.

ДАНИЛА САМОЙЛОВИЧ САМОЙЛОВИЧ (1742 - 1805)

Народився в с. Янівка Чернігівського району. Після закінчення Київської академії і Петербурзької госпітальної школи отримав докторський диплом в Лейдені і все своє життя працював на Україні.

Він багато зробив для боротьби з епідеміями чуми: розробив нові методи ізоляції хворих і дезінфекції, вперше висловив думку про наявність збудника чуми.

Намагався виявити його за допомогою мікроскопічної техніки, і тільки її недосконалість позбавила змоги цього зробити.

**МАКСИМОВИЧ-АМБОДИК
НЕСТОР МАКСИМОВИЧ
(1744-1812)**

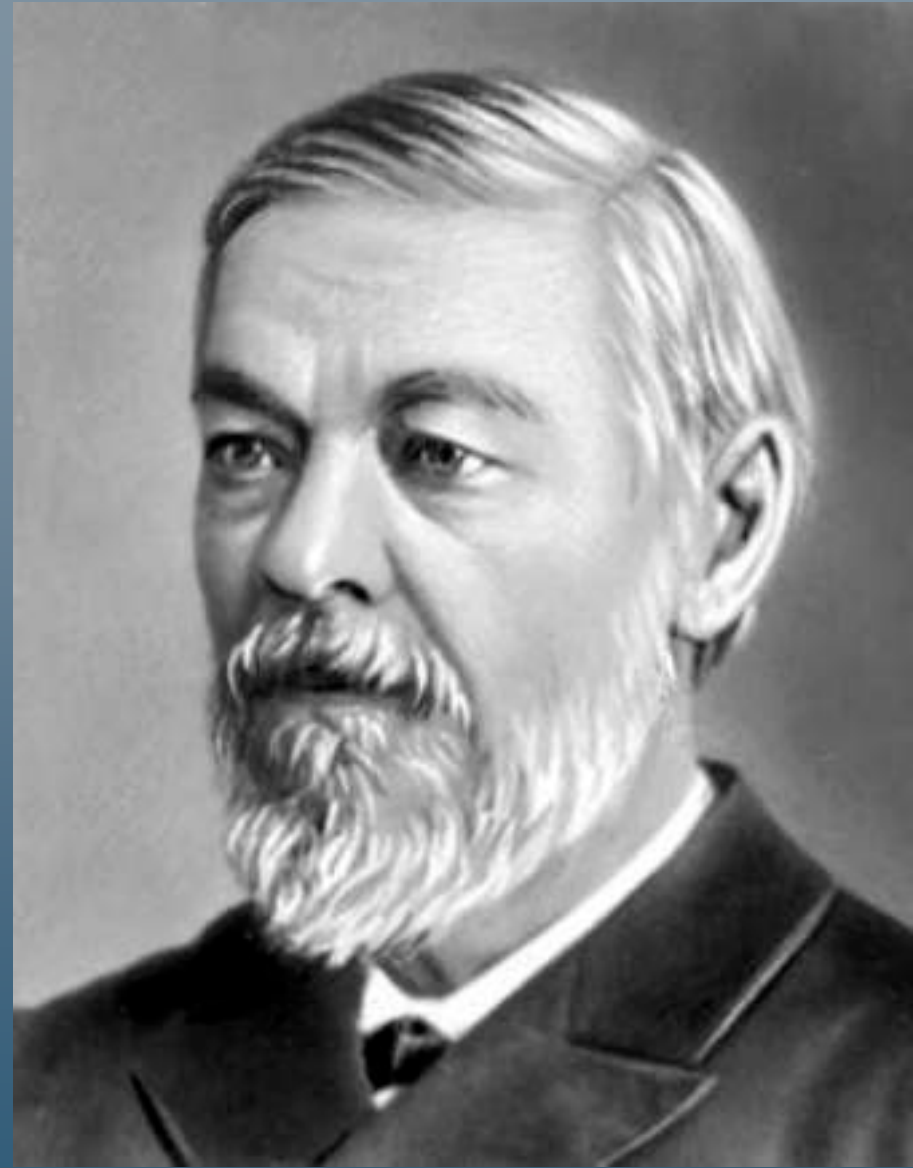
Виходець із с. Веприк Гадяцького району колишньої Полтавської губернії. Медичну освіту здобув в Київській академії і Петербурзької госпітальної школі. 24 роки викладав акушерство в медичних установах. Йому належить перший в країні підручник з акушерства «Мистецтво сповивання або Наука про Баби́чем справі» який він сам ілюстрував численними малюнками. Один з перших застосував акушерські щипці. Він написав і «Анатомо-фізіологічний словник», в якому подав багато нових термінів; підручник з ботаніки, ботанічний словник.

Іван Михайлович Сєченов

Вивчав фізіологію, придумав такий апарат, який визначає розподіл газів у повітрі (кисень і вуглекислота).

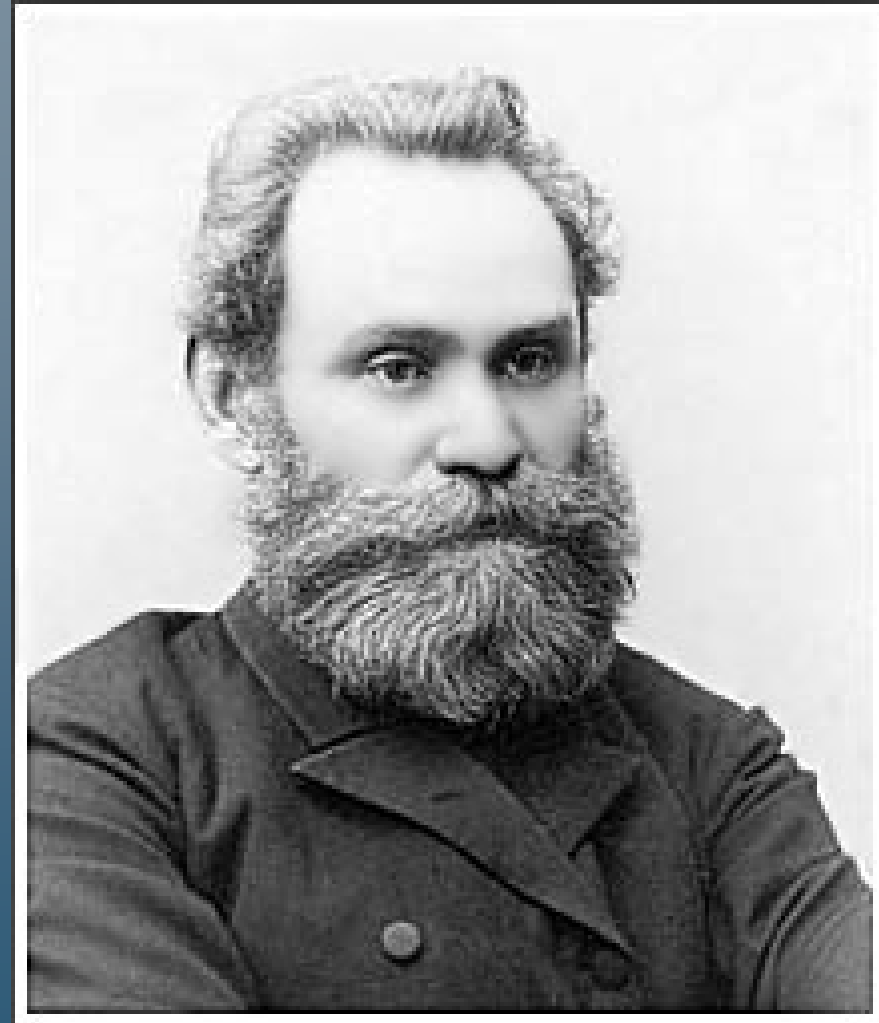
Вивчав головний мозок (зорові пагорбки) та їх функції, вивчав закони роботи головного мозку.

Написав роботу «Рефлекси головного мозку» і довів, що усі зовнішні прояви психічної і рефлекторної діяльності супроводжуються або скороченням м'язів або ж виділенням секрету з залоз внутрішньої секреції.

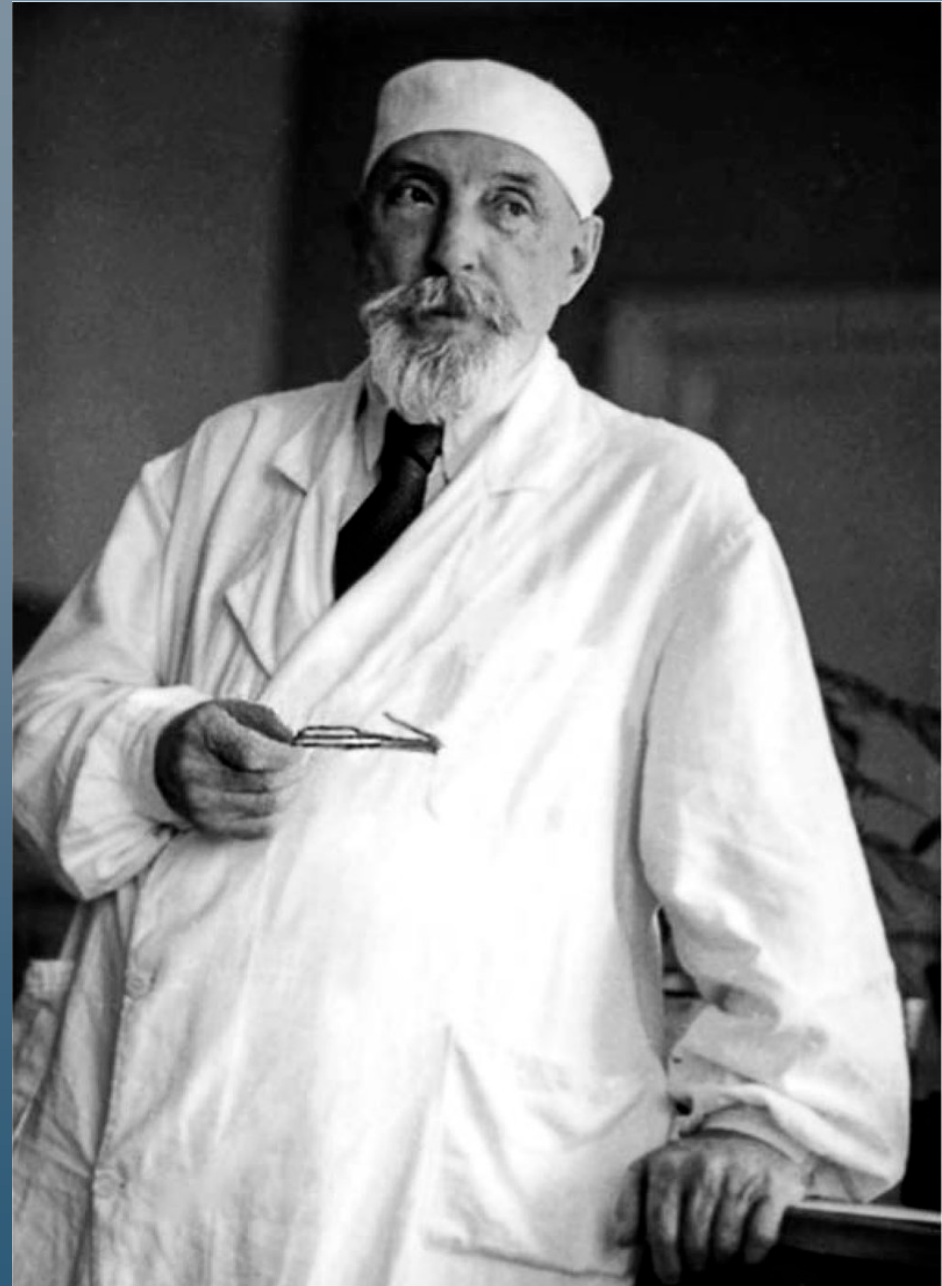
Іван Петрович ПАВЛОВ

- ▶ Вивчав фізіологію підшлункової залози.
- ▶ Вивчав шлунковий сік.
- ▶ Вивчав центральну нервову систему - головний мозок (як і сєченов), умовні та безумовні рефлекси (собака павлова)

ВОЛОДИМИР ПЕТОРОВИЧ ФІЛАТОВ

- З 1911 року працював професором кафедри хвороб очей Одеського медичного інституту, пізніше очолив Український інститут хвороб очей, якому присвоєно його ім'я.
- Він вперше в світовій практиці розробив успішну пересадку рогівки, метод тканинної терапії, який набув поширення і визнання в усьому світі.
- Разом зі своїми учнями вніс багато нового в вивченні глаукоми.

ВАСИЛЬ ЯКОВИЧ ДАНИЛЕВСЬКИЙ

- Відкрив центри регуляції вегетативних процесів в головному мозку.
- Реєстрував електричні процеси в мозку, на підставі цього пізніше винайшли електроенцефалографію (ЕЕГ).

В. Я. Данилевскій.

- Закінчивши Харківський університет, В.Я. Данилевський був організатором і керівником Українського інституту ендокринології та органотерапії в Харкові, відкрив центри регуляції вегетативних процесів в головному мозку.
- Він перший провів реєстрацію електричних потенціалів мозку, яка пізніше стала основою методу електроенцефалографії.
- Автор 217 наукових робіт, серед яких посібники з фізіології, монографії про електричні явища в головному мозку та інші.

ОЛЕКСАНДР ЯКОВИЧ ДАНИЛЕВСЬКИЙ

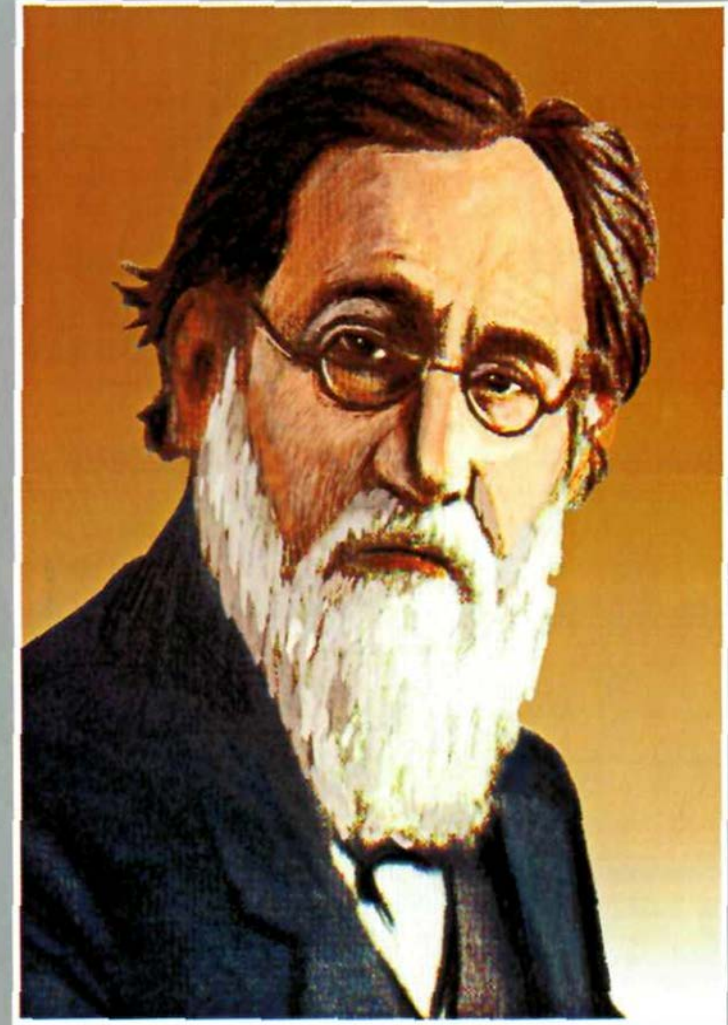

- Вивчав біохімію, ферменти в організмі і їх властивості, а також хімічні властивості білків.
- Вивчав травлення.

МЕЧНИКОВ ІЛЬЯ ІЛЛІЧ (1845-1916)

Народився в с. Іванівці на Харківщині. Закінчив школу із золотою медаллю, вступив до Харківського університету, який закінчив достроково у 19 років.

- Визначив, що внутрішньоклітинне перетравлювання притаманне не тільки клітинам травного тракту, але і всім рухомим клітинам в організмі.
 - **Запалення** - це активна реакція в організмі на шкідливі фактори (на бактерії), це захист організму від шкідливих збудників.
 - Вивчав імунітет, визначи, що при інфекційном захворюванні в організмі активізуються такий процес, як фагоцитоз.
 - Випив чистий холерний вібріон, що викликає холеру, щоб вивчити на собі його дію в організмі людини.
- За роботи про імунітет в 1908 році удостоєний Нобелівської премії.

ОВКСЕНТІЙ ВАСИЛЬОВИЧ КОРЧАК-ЧЕПУРКІВСЬКИЙ

- ▶ Народився поблизу Полтави, працював у галузі гігієни та санітарії.
- ▶ Зібрав і проаналізував матеріали з вивчення епідемії дифтерії в Росії.
- ▶ Запропонував назву нової науки в медицині «громадянська медицина», пізніше ця наука стала називатися соціальна гігієна, а пізніше - соціальна медицина. Зараз знову планують повернути стару назву цієї науки.
- ▶ Видає український науково-медичний часопис «українські медичні вісті».
- ▶ Разом з іншими вченими працював над медичною термінологією українською мовою і першим ввів термін «українська медицина»

ОЛЕКСАНДР МИТРОФАНОВИЧ ПУЧКІВСЬКИЙ

- Перший в Україні став викладати отолярингологію (ЛОР хвороби) українською мовою

- Склав перший український підручник з оторинолярингології, написав низку праць про туберкульоз горлянки, риносклерому, з історії оторинолярингології,

- запропонував ряд методів оперативного втручання при захворюваннях верхніх дихальних шляхів.

- Працював над українською медичною термінологією.

ЄВГЕН ГРИГОРОВИЧ ЧЕРНЯХОВСЬКИЙ

- Розробив три способи накладання швів при лікуванні аневризми (патологія аорти)
- Перший в Україні став викладати хірургію українською мовою.

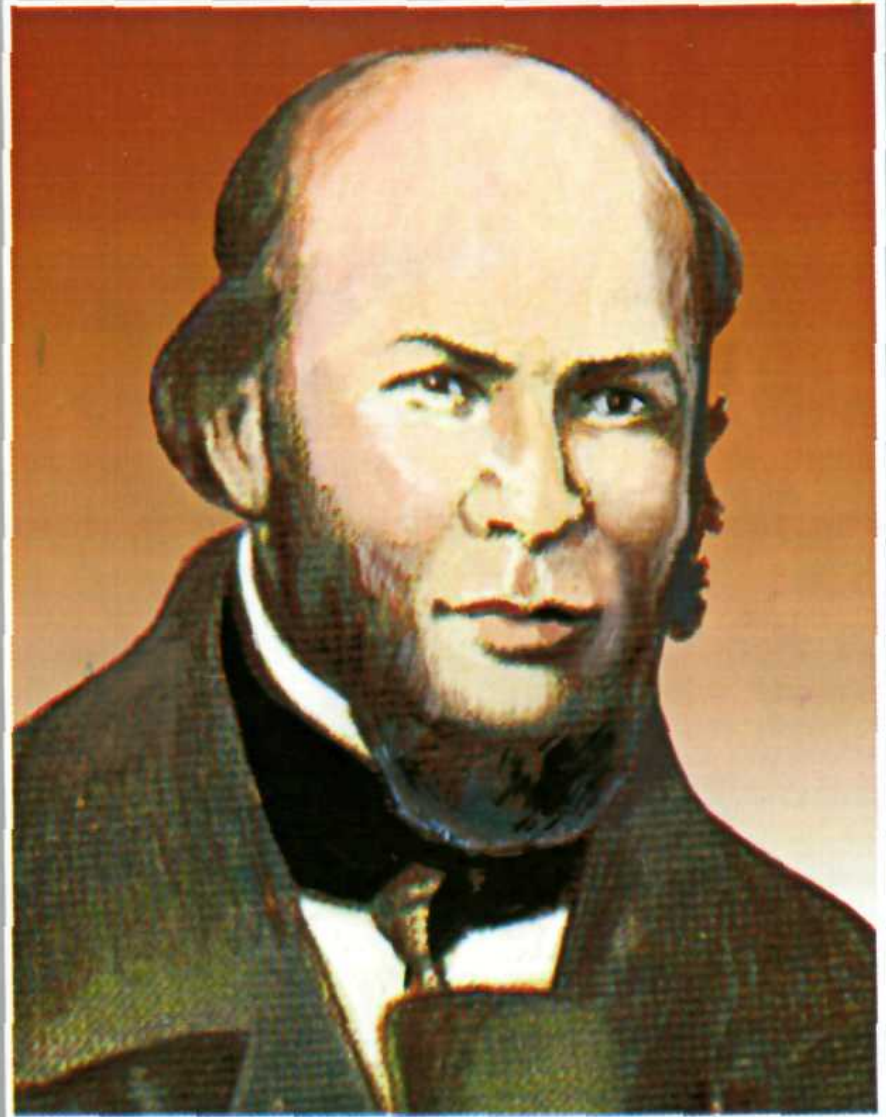
МИХАЙЛО АНДРІЙОВИЧ ЛЕВИТСЬКИЙ

- Перший в Україні став викладати офтальмологію (очні хвороби) українською мовою.

МИХАЙЛО ДМИТРОВИЧ МІЩЕНКО

- Вивчив гіпноз, рух сліпих людей, психофізіологію під час голоду.

**ПИРОГОВ
МИКОЛА
ІВАНОВИЧ
(1810 - 1881)**

Основоположник вітчизняної хірургії, видатний педагог. Засновник нової сфери медичної науки - хірургічної, або топографічної анатомії. Розробив основи військово-польової хірургії і способи знеболювання в процесі оперативних втручань, які вперше використав, лікуючи поранених в Кримській війні.

У зв'язку з 50-річчям його наукової діяльності медична громадськість України організувала проведення «Пироговських медичних з'їздів». Останні 25 років М.І. Пирогов жив на Україні в своєму маєтку Вишня біля Вінниці, де і був похований.

МИКОЛА ІВАНОВИЧ ПИРОГОВ

- ▶ Вивчав топографічну анатомію, знеболювання, військово-польову хірургію.
- ▶ Перевіряв дію ефірного наркозу в польових умовах на полі бою на Кавказі. Застосував хлороформний наркоз.
- ▶ Довів, що розміщення внутрішніх органів у живої людини зовсім не таке, яке на розтині, оскільки при надходженні повітря вони змінюють своє становище.
- ▶ Описав імобілізуючу гіпсову пов'язку при переломі кісток.
- ▶ Описав кістково-пластичні операції на гомілці
- Організував санітарну службу в Севастополі.
- Відкрив систему протизапального послаблюючого лікування.
- Рекомендував особливе харчування пораненим і хворим.
- ▶ Вивчав патологію кровообігу, проблеми знеболювання, трансплантації (пересадки) органів.

ВОРОБЬЕВ ВЛАДИМИР ПЕТРОВИЧ

Народився в м Одеса. Закінчив Харківський медичний університет і з того часу все його життя було пов'язане з Харковом, з кафедрою анатомії.

Уже перша наукова робота В.П. Воробйова була удостоєна золотої медалі університету. У 34 роки він очолює кафедру анатомії медичного інституту.

Автор першого посібника з анатомії, а також 5-томного анатомічного атласу, який користується великою популярністю і у сучасних студентів. В.П. Воробйовим була заснована одна з основних анатомічних шкіл України, яка стала відома всьому світу.

СКЛИФОСОВСКИЙ МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ

Працював лікарем у Херсоні, Одесі. Проводив резекції щелепи. Був обраний професором хірургії Київського і Петербурзького університетів. Один з ініціаторів організації хірургічного товариства, глава I Всеросійського з'їзду хірургів, президент Всесвітнього конгресу лікарів. В останні 7 років життя очолював єдиний на той час інститут удосконалення лікарів.

Похований в Полтаві, куди часто приїжджав влітку на відпочинок.

СУББОТІН ВІКТОР АНДРІЙОВИЧ

Київському університету належить ініціатива прийняття першого офіційного рішення (1864г) про створення окремої кафедри гігієни. Першим завідувачем кафедри гігієни медичного факультету київського університету став його колишній випускник В.А. Суботін, який пройшов попередню стажування з гігієни за кордоном .

В.А. Суботін відіграв велику роль в створенні санітарної організації в Києві, він сформулював основні положення, що стосуються її структури, обов'язків, форм праці.

Зелман Абрахам Ваксман (1888 - 1973).

Вчений мікробіолог, професор університету штату Нью Джерсі - Ратджерс (США), Народився 8 липня 1888 року в містечку Нова Прилука, неподалік від Бердичева. Навчався в Одесі, іммігрував в США в 1910 році. Дослідження мікробів ґрунту, привели його до відкриття в 1945 році стрептоміцину, першого антибиотического засоби проти туберкульозу. У 1952 році йому була присуджена Нобелівська премія в області фізіології і медицини.

Ваксман вперше ввів у вживання термін "антибіотики" для мікробних культур з антибактеріальними властивостями, які стали могутньою зброєю в боротьбі з інфекціями. У 1949 році в лабораторії Ваксмана був отриманий ще один активний антибіотик - неоміцин. Всього в його лабораторії було створено понад 20 антибіотиків.

Любов Трохимівна Мала

народилася с. Копані
Оріхівського району
Запорізької області.
зав. кафедрою
госпітальної терапії
Харківського медичного
університету.
З ініціативи Л.Т. Малої
вперше в Україні відкрито
спеціалізоване інфарктне
відділення з блоком
інтенсивної терапії на базі
27-ї клінічної лікарні м
Харкова.

Анатолий Дмитриевич Визир

відомий представник вітчизняної терапевтичної школи, ректор Запорізького державного медичного університету з (1974-2002рр), завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб.

Народився 31 липня 1929 в селищі Ромодан Миргородського району Полтавської області, в сім'ї лікарів.

Після закінчення в 1953 р Харківського медичного інституту до 1956 року працював ординатором-терапевтом. Виконав дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня кандидата і доктора медичних наук під керівництвом академіка НАН, АМН України та РАМН професора Л.Т. Малої.

Розробки присвячені ішемічній хвороби серця, порушень серцевого ритму, серцево-судинній і легенево-серцевій недостатності.

***ДЯКУЮ
ЗА
УВАГУ!***

